

QISHLOQ XO'JALIGI TERMINOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH: YANGI ATAMALAR TAHLILI

Andijon qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar instituti.

Qodirova Gulbahor Turdiyevna

Telefon raqami: +(998) 93 001-00-02; **E-mail:** g.qodirova75@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Atamalar komissiyasining 2025-yil 30-iyuldagi 62-son yig'ilishi bilan tasdiqlangan yangi atamalarning agrar sohaga ta'siri yoritiladi. Taqqoslama, etimologik va funksional tahlil asosida "xandaq", "chig'ir", "klaster", "tamg'alash", "yetkazish", "buramamix", "qo'lparma", "to'shama", "yo'ltanlamas", "loyto'skich" kabi birliklarning ma'nosi va amaliy vazifalari ko'rsatiladi. Terminlarni rasmiylashtirish hujjat, sertifikatlash va logistika matnlarida birxillik yaratib, agrar boshqaruv va davlat tilida ish yuritish samaradorligini oshiradi.

Kalit so'zlar: qishloq xo'jaligi terminologiyasi; atamalarni standartlashtirish; yangi atamalar; xandaq; chig'ir; klaster; tamg'alash; yetkazish; buramamix; davlat tili.

Аннотация. Анализируется влияние новых терминов, утверждённых Терминологической комиссией (протокол № 62 от 30.07.2025), на сельское хозяйство. Применены сравнительный, этимологический и функциональный методы. Рассмотрены «xandaq», «chig'ir», «klaster», «tamg'alash», «yetkazish», «buramamix», «qo'lparma», «to'shama», «yo'ltanlamas», «loyto'skich». Показано, что унификация снижает неоднозначность в документах, логистике, сертификации и повышает эффективность управления АПК.

Ключевые слова: сельскохозяйственная терминология; стандартизация терминов; неологизмы; xandaq; chig'ir; klaster; tamg'alash; buramamix; государственный язык.

Annotation. *The paper examines the impact of new Uzbek terms approved by the Terminology Commission (Minutes No. 62, July 30, 2025) on agriculture. Comparative, etymological, and functional analyses address “xandaq,” “chig‘ir,” “cluster,” “tamg‘alash,” “yetkazish,” “buramamix,” “qo‘lparma,” “to‘shama,” “yo‘ltanlamas,” and “loyto‘skich.” Standardization reduces ambiguity in documents, certification, and logistics, improving agribusiness management and state-language use.*

Keywords: *agricultural terminology; term standardization; neologisms; xandaq; chig‘ir; cluster; tamg‘alash; buramamix; state language.*

KIRISH. O‘zbek tilining davlat tili sifatida rasmiy maqom olganiga salkam o‘ttiz besh yil bo‘ldi. Shu davr mobaynida ilm-fan va turli sohalarda milliy terminologiyani shakllantirish va takomillashtirish dolzarb vazifa bo‘lib kelmoqda. Xususan, qishloq xo‘jaligi sohasida ham atama va istilohlarni muvofiqlashtirish zarurati seziladi. Qishloq xo‘jaligi – xalq xo‘jaligining asosiy tarmoqlaridan biri – rivojlanishi bilan birga bu soha uchun xos bo‘lgan maxsus atamalar doirasi kengayib, til boyligimiz ham ortib borganligi kuzatiladi [1]. Terminologiya bo‘yicha tadqiqotlarda ta’kidlanishicha, har bir ilmiy soha va fan turi o‘ziga xos atamalar tizimiga ega bo‘lib, qishloq xo‘jaligi sohasi ham bundan mustasno emas [2]. Shu bois, agrar sohada ishlatiladigan tushuncha va jarayonlarning aniq hamda yagona atamalar bilan ifodalanishi amaliy ahamiyatga ega.

ASOSIY QISM. Davlat miqyosida terminologiyani tartibga solish maqsadida Vazirlar Mahkamasi huzurida Atamalar komissiyasi faoliyat yuritmoqda. Ushbu komissiya zimmasiga ilmiy asoslangan yangi so‘z va atamalarni rasmiy iste’molga kiritish, normativ-huquqiy hujjatlarda atamalarning yagona shaklda va to‘g‘ri qo‘llanishini ta’minlash kabi muhim vazifalar yuklatilgan. 2019-yilda qabul qilingan PF–5850-son Farmonda ham zamonaviy atamalarning o‘zbekcha muqobillarini yaratish va ularni bir xilda qo‘llash masalasi til siyosatining ustuvor yo‘nalishi sifatida belgilangan [5]. O‘zbek tilining lug‘at

boyiligini oshirish, uni fanda va ishlab chiqarishda to'laqonli qo'llashga erishish uchun rasmiy terminologiyani tartibga solish jarayoni jadal davom etmoqda.

Ana shunday sa'y-harakatlar natijasida 2025-yil 30-iyul kuni Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Atamalar komissiyasi 62-son yig'ilish bayoniga asosan 40 ta xorijiy atamaning o'zbekcha muqobili tasdiqlab, ularni rasmiy muomalaga kiritishga qaror qilindi [6]. Ushbu yangi so'z va atamalar ro'yxati o'zbek tili me'yor va qoidalari asosida shakllantirilgan bo'lib, endilikda davlat tilidagi hujjatlar hamda ish yuritishda yagona tartibda qo'llanishi belgilandi. Quyida mazkur ro'yxatdagi qator atamalar orasidan qishloq xo'jaligi sohasida bevosita yoki bilvosita dolzarb bo'lganlari tanlab olinib, ularning mazmun-mohiyati, tilshunoslik nuqtai nazaridan muqobil variantlari va agrar tizimdagi funksional roli tahlil qilinadi.

Xandaq. Rus tilidan kirib kelgan "kotlovan" so'zining o'zbekcha muqobili sifatida tasdiqlangan ushbu atama poydevor uchun qaziladigan chuqur ma'nosini anglatadi. Xandaq aslida qadimdan tilimizda mavjud so'z bo'lib, yer ostida cho'ziluvchi handaq yoki zovur ma'nosida ham ishlatilgan. Endilikda xandaq atamasi qurilish va melioratsiya hujjatlarida "kotlovan" o'rnida rasmiy qo'llanadi. Qishloq xo'jaligi kontekstida xandaq tushunchasi asosan sug'orish kanallari va drenaj tizimlariga taalluqli. Masalan, dalalarda suvni taqsimlash yoki ortiqcha namlikni quritish uchun qaziladigan nov yoki zovurlarni "xandaq" deb atash mumkin. Ushbu atamaning yagona shaklda ishlatilishi mutaxassislar va fermerlar o'rtasidagi tushunishga xizmat qiladi. Xandaq so'zining rasmiy tasdiqlanishi agronomik hujjatlarda bir xillikni ta'minlab, ilmiy adabiyotlarda chalkashliklarni oldini oladi [7].

Chig'ir. Qadimgi manbalarda uchraydigan bu so'z hozirgi terminologiyada "lebyodka" deb yuritiladigan mexanizmning o'zbekcha nomi sifatida qayta tiklandi. Rasmiy ta'rifga ko'ra, chig'ir — baraban yoki g'altakka o'ralgan arqon (yoki zanjir) yordamida yuklarni yuqoriga ko'tarish yoki bir joydan ikkinchi joyga tortish uchun mo'ljallangan moslama, ya'ni vintli tortgichdir. O'zbek xalqi tarixan chig'ir atamasini quduqdan suv chiqarish qurilmasi (xo'raki tilda "chigir quduq")

ma'nosida ham qo'llagan. Hozirgi kunda chig'ir so'zi kengroq tushunchani, ya'ni har qanday yuk ko'taruvchi vintli qurilmani ifodalaydi. Qishloq xo'jaligida chig'ir eng avvalo sug'orishda suv chiqarish moslamasi sifatida muhim – qadimda tuyalar yoki otlar yordamida ishlatilgan chig'ir quduqlar sug'orma dehqonchilikni rivojlantirishga xizmat qilgan. Lebyodka atamasining o'zbekcha muqobili sifatida chig'ir so'zining tanlanishi tushunchaning mazmunini aniq ifodalab, texnik hujjatlarda yagona atama qo'llanishini ta'minlaydi [7].

Klaster. Ingliz tilidan kirib kelgan ushbu atama so'nggi yillarda qishloq xo'jaligi siyosatida tez-tez qo'llanmoqda. Ma'nosi lug'aviy jihatdan "to'plam", "to'da" yoki "guruh" demak bo'lib, aslida qo'shilgan qiymat zanjiridagi barcha ishtirokchilarni birlashtirgan korxonalar guruhini anglatadi [9]. Klaster — oddiy qilib aytganda, bir maqsad yo'lida integratsiyalashgan tizim; masalan, paxta yetishtirishdan tortib uni tola va matoga aylantirish, so'ng tayyor mahsulot ishlab chiqarishgacha bo'lgan butun jarayon bitta uyushgan tuzilma doirasida amalga oshiriladi [9]. O'zbekistonda agrar sohada klaster tizimi joriy etilmoqda – paxta-to'qimachilik klasterlari, g'alla klasterlari va meva-sabzavot klasterlari tashkil qilinib, fermerlar, qayta ishlovchi va eksportyorlar yagona zanjirda ishlashga o'tmoqdalar. Klaster atamasi shu darajada keng qo'llanganki, Atamalar komissiyasi uni o'zgartirmay, asl shaklida qoldirishni ma'qul ko'rdi. Rasmiy izohda ta'kidlanishicha, "klaster" tushunchasi allaqachon o'zbek tiliga o'zlashib ketgan va uning qo'llanilishi lug'at boyligini oshirishga xizmat qilmoqda. Zero, yangi iqtisodiy model bo'lgan klasterlash agrar sohaga innovatsion yondashuvlarni olib kirayotgan bir paytda, uning nomini milliy tilda standartlashtirish o'zbek tilining ilmiy-texnik imkoniyatlarini kengaytiradi [7].

Tamg'alash. Bu atama nemischa "markirovka" so'zining o'zbekcha tarjimai sifatida rasman qabul qilindi. Tamg'a so'zi asli qadimgi turkiy tilga mansub bo'lib, "belgi", "muhr" degan ma'nolarni anglatadi; tamg'alash esa biror narsaga belgi qo'yish, muhr urish, markalash jarayonini bildiradi. Rasmiy tarifga ko'ra, tamg'alash atamasi mahsulot yoki buyumlarni belgilash, ularga identifikatsiya belgisini qo'yish ma'nosini to'liq qamrab oladi. Qishloq xo'jaligida tamg'alash

tushunchasi asosan chorvachilik va oziq-ovqat sanoatida dolzarb. Chorvachilikda qadimdan mol-hollarga egalik belgisini bosish (tamg'a bosish) amaliyoti mavjud bo'lib, bugungi kunda ham chorva mollarini identifikatsiya qilishda tamg'alash usuli qo'llaniladi. Bundan tashqari, ozuqa mahsulotlarini va organik ekinlarni sertifikatlashda mahsulot qadoqlariga maxsus belgi qo'yish ham "tamg'alash" deb ataladi. Masalan, organik o'g'itlarni qadoqlash va ular ustiga milliy belgi qo'yib tamg'alash texnik reglamentlar bilan tartibga solinadi [8]. Markirovka atamasining tamg'alash bilan almashtirilishi orqali endilikda etiketkalash, sertifikatlashga oid hujjatlarda davlat tilining roli oshadi. Mazkur atama nafaqat tarixiy-lisoniy merosimizga ulanib turadi, balki mahsulot xavfsizligi va sifati nazorati tizimida ham o'z o'rniga ega bo'lib, tushunchalarning aniq ifodalanishiga xizmat qiladi [7].

Yetkazish. Rus tilidan olingan "dostavka" so'ziga o'zbek tilida uzoq vaqtdan beri "yetkazib berish" iborasi mos kelgan bo'lsa-da, rasmiy muomalada uni qisqa shaklda yetkazish deb atash maqbulligi tasdiqlandi. Lug'aviy jihatdan yetkazish – buyurtmachiga tovarni eltib berish, belgilangan manzilga olib borish ma'nolarini anglatadi. Bugungi kunda xizmat ko'rsatish va savdo sohalarida "dostavka" atamasi o'rnida yetkazish so'zini qo'llash ommalashmoqda. Masalan, agrar sektorda yetishtirilgan mahsulotni bozorga yoki qayta ishlash korxonasiga yetkazish xizmati deganda, avval "dostavka" tushunilgan jarayon nazarda tutiladi. Yetkazish atamasining rasmiylashuvi qishloq xo'jaligi mahsulotlari ta'minot zanjirini belgilashda yaxlitlik yaratadi – endi logistika va taqsimotga oid hujjatlarda yagona termin ishlatiladi. Bu esa bozor ishtirokchilari o'rtasida tushunmovchiliklarni kamaytirib, ta'minot zanjiri samaradorligini oshirishga xizmat qilishi kutilmoqda. Shu bilan birga, oddiy iste'molchilar ham "yetkazib berish" kabi tabiiy o'zbekcha ifoda orqali xizmat mazmunini osonroq tushunadilar [7].

Buramamix. Nemischa "shurup" (shuningdek, ruscha "vint") atamasi uchun o'zbek tilida yaratilgan muqobil atama – burama mix – so'zma-so'z ma'noda "o'ralma mix" demakdir. Darhaqiqat, shurup – bu maxsus yivli (spiral) mix turi bo'lib, metall, yog'och yoki boshqa materiallarni bir-biriga mahkamlash uchun

ishlatiladi. Atamalar komissiyasining izohida shurup – “metall, yog‘och va plastik jismlarni bir-biriga ulash, bog‘lash uchun qo‘llaniladigan burama mix turi” ekani ko‘rsatilib, unga aynan Buramamix degan yangi nom berildi. Mazkur atama konstruktorlar va muhandis-texniklar tilida yangilik bo‘lsa-da, uning tarkibi o‘zbek tilida ilgari mavjud bo‘lgan mix va burama so‘zlari orqali tuzilganligi sababli tez orada keng qo‘llanishiga umid qilinmoqda. Qishloq xo‘jaligida buramamix deyarli barcha texnik jihozlar va infratuzilmalar uchun zarur detal hisoblanadi – traktor va mashinalardan tortib issiqxona karkaslarigacha, ombor javonlaridan tortib tomorqa asbob-uskunalarigacha hamma joyda turli o‘lchamdagi shurup... pardon, buramamixlar ishlatiladi. Yangi atamaning joriy etilishi texnika va muhandislik sohalarida o‘zbek tilining mavqeini oshirib, xorijiy so‘zlarga tobelikni kamaytiradi. Bundan tashqari, burama va mix komponentlarining o‘zbekcha ekani tufayli atama mazmuni oson anglashilib, texnik xizmat ko‘rsatuvchi mutaxassislar va oddiy foydalanuvchilar uchun qulaylik tug‘diradi [7].

Qo‘lparma. Ruscha “kolovorot” termini o‘rniga tavsiya etilgan ushbu atama o‘zbek tilida qo‘l va parma so‘zlaridan tuzilgan bo‘lib, qo‘lda ishlatiladigan parma (burg‘i), ya’ni qo‘l burg‘usi ma’nosini bildiradi. Rasmiy izohda kolovorot yog‘ochda katta diametrli teshiklarni parmalash uchun qo‘llaniladigan qo‘l asbobi ekani, uning uchun qo‘lparma atamasi ma’qul topilgani qayd etilgan. Parma so‘zi o‘zbek tilida ilgari ham “burg‘u”, “tesha” ma’nolarida qo‘llangan (masalan, quduq parmalash atamasi bor). Endilikda qo‘lparma so‘zi texnik hujjatlarda qo‘lda ishlatiladigan burg‘u moslamasini anglatadi. Qishloq xo‘jaligida qo‘lparma asbob sifatida ustachilik va ta’mir ishlarida qo‘l keladi – masalan, dala shiyponlarini qurishda, plastmassa quvurlarni teshib sug‘orish teshiklari ochishda yoki charm-buyumlar ishlab chiqarishda qo‘lparma foydalaniladi. Elektr yoki mexanik drillar paydo bo‘lmasdan avval qo‘lparma dehqon va hunarmandlarning asosiy burg‘u asbobi edi. Uning nomining milliylashtirilishi texnik atamalarimizni boyitish barobarida, yosh avlodga ham asbob-uskunalar nomini ona tilida o‘rgatishga xizmat qiladi [7].

To‘shama. Rus tilidan kirgan “polik” so‘zi turli ma’nolarda – kichik

gilamcha, avtomobil tagcharmi yoki hatto eski kiyim bo'laklaridan yasalgan putur (laylak) ma'nosida ishlatilgan bo'lsa, komissiya bu atamani umumiy qabul qilingan to'shama so'ziga almashtirdi. To'shama atamasi lug'atda "yotqiziladigan, to'shaladigan narsalar (somon, poxol va hokazo)" deb izohlanadi, ya'ni biror sirt ustiga qo'yiladigan qoplama, yotqiziqni anglatadi. Rasmiy ro'yxatda polik so'zining ma'nolari qatorida ham "to'shama" keltirilgan va endi aynan shu so'z uning muqobili sifatida belgilandi. Qishloq xo'jaligida to'shama tushunchasi chorvachilik bilan chambarchas bog'liq – molxona va tovuqxonalarda poxol yoki somondan yoyib beriladigan yotqiziq somon to'shama deb ataladi. Ilgari ba'zan podstilka (ruscha) yoki stelka kabi so'zlar qo'llanib kelingan bo'lsa, endilikda barchasi uchun adabiy to'shama atamasi tavsiya etiladi. Masalan, veterinariya qoidalarida "parrandalarni saqlash uchun quruq to'shama tayyorlash" kabi iboralarni uchratamiz – bu yerda to'shama parranda tagiga to'shaladigan quruq somon yoki qipiqni bildiradi. Yangi atamaning joriy qilinishi orqali chorvachilikka oid matnlarda bir xillik ta'minlanadi va noaniqliklar bartaraf etiladi. Shuningdek, to'shama so'zining qulay va oson tushunarli ekanligi fermerlar hamda chorvadorlar o'rtasida tez qabul qilinishini ta'minlaydi [7].

Yo'ltanlamas va Loyto'skich. Qishloq joylarda ko'p uchraydigan yo'ltanlamas – bu ruscha "vnedorojnik" (yo'l tanlamas avtomobil) atamasining to'g'ridan-to'g'ri o'zbekcha tarjimasidir. Yo'ltanlamas deganda har qanday murakkab yo'l sharoitida harakatlana oladigan, yo'l tanlamaydigan avtomobil tushuniladi. Darhaqiqat, qatnov qismlari yaxshi bo'lmagan, loy va shag'al yo'llarda harakatlanish uchun mo'ljallangan jip, pikap kabi avtomobillar xalq orasida yo'ltanlamas mashina deb atala boshladi. Atamalar komissiyasi ham ushbu so'zni rasman tasdiqlab, barcha hujjatlarda "vnedorojnik" o'rnida yo'ltanlamas so'zini ishlatishni maqsadga muvofiq deb topdi. Qishloq xo'jaligida bunday off-road avtomobillarning o'rnini beqiyos – dala sharoitida mahsulot tashish, fermer xo'jaliklari ehtiyojlari uchun yo'ltanlamas texnikalar eng qo'l keladi. Masalan, tog'li hududlardagi fermerlar o'z mahsulotini bozorga olib borishda yo'ltanlamas transport vositasiga tayanadi. Shu bois, ushbu atamaning tilimizga joriy etilishi

agrar mavzudagi muloqot va yozishmalarda mazmuniy aniqlikni ta'minlaydi.

Loyto'skich esa ruscha "bryzgovik" atamasining o'zbekcha muqobilidir – ma'nosi "loy sachratmas to'sqi", ya'ni avtomobil g'ildiragi ustiga o'rnatiladigan va loy hamda suvni atrofga sochilib ketishidan saqlovchi moslama. Oddiy qilib aytganda, loyto'skich – g'ildirak qanoti ichidagi plastik qo'shimcha qopqoq bo'lib, u mashina korpusini va ketidan kelayotgan transportni loy chaprashidan himoya qiladi. Bu so'z tarkiban loy (palçiq) va to's (to'smoq) so'zlaridan yasalgan bo'lib, mazmunan qurilmaning vazifasini aniq ifodalaydi – loy to'suvchi. Qishloq sharoitida, ayniqsa, sug'oriladigan yerlarda yoki yomg'irli mavsumda loyto'skichlar texnikaning must-have detalidir: traktor, kombayn kabi qishloq xo'jalik texnikalarida ham loy chaprashini to'xtatuvchi qoplamalar bo'ladi. Ilgari bu detallarga ko'pchilik brizgovik deb aytgan bo'lsa, endilikda milliy atama – loyto'skich –ni ishlatish tavsiya qilinmoqda. Bu o'zgarish texnika sohasidagi hujjatlarda ham davlat tilining ulushini oshiradi. Umuman, yo'ltanlamas va loyto'skich kabi atamalarning paydo bo'lishi nafaqat terminologik bir xillik yaratadi, balki tilimizning soha leksikasini boyitib, yangi yasalma so'zlar orqali ifoda imkoniyatlarini kengaytiradi [7].

Yuqorida tahlil qilingan misollar O'zbekiston Respublikasi Atamalar komissiyasi tomonidan qabul qilingan yangi atamalar ro'yxatining qishloq xo'jaligi sohasiga taalluqli qismi xususida bo'lib, ushbu tashabbusning muhim ijtimoiy-iqtisodiy jihatlarini borligini ko'rsatadi. Avvalo, turli ma'no nozikliklariga ega chet elcha atamalar o'rniga aniq va ravon o'zbekcha muqobillarni joriy etish sohaga oid kommunikatsiyani yengillashtiradi. Terminlarning yagona shaklda qo'llanishi ilmiy izlanishlar, ta'lim va ishlab chiqarish jarayonlarida tushunmovchiliklarni kamaytiradi va bilim almashinuvini tezlashtiradi. Masalan, ilgari "dostavka" yoki "markirovka" kabi so'zlarni tushunmay qiynalgan ba'zi fermer va mutaxassislar endilikda hujjatlarda yetkazish yoki tamg'alash kabi o'z tilimizdagi ekvivalentlarni ko'rib, jarayon mazmunini darhol anglashi mumkin.

Til me'yorlarining barqarorlashuvi natijasida qishloq xo'jaligi tizimidagi turli bo'g'inlar – olimlar, agronomlar, fermerlar, ta'minotchilar va qayta ishlovchilar –

o'rtasida "bir xil tilda gaplashish" imkoniyati paydo bo'ladi. Bu esa xo'jalik yuritishda samaradorlikni oshirish omillaridan biridir. Masalan, agrotexnik tadbirlar bo'yicha ko'rsatmalar yoki texnik xizmat qo'llanmalarining o'zbek tilida ravon va bir xilda yozilishi ulardan foydalanish samaradorligini oshiradi, natijada texnologiyalarning dalada joriy etilishi tezlashadi.

Yana bir muhim jihat – davlat tilining nufuzi oshishi jamiyatda milliy iftixor va ishonch muhitini mustahkamlaydi. Qishloq xo'jaligi kabi an'anaviy tarmoqda xorijiy terminlarning betartib qo'llanishi tilimizga o'zlashmagan sun'iy to'siqlar yaratgan bo'lsa, endilikda bu to'siqlar olib tashlanmoqda. Ilmiy asoslangan yangi atamalarning iste'molga kiritilishi nafaqat til boyligini oshiradi, balki huquqiy hujjatlarda va biznes muomalasida ham yagona standartlarni joriy etadi [5]. Bu esa oxir-oqibat qishloq xo'jaligi boshqaruvini takomillashtirish hamda agrar islohotlarning ijtimoiy-iqtisodiy samaradorligini yuksaltirishga xizmat qiladi.

XULOSA. Xulosa qilib aytganda, ona tilimiz me'yorlarini tartibga solish va atamalarni muvofiqlashtirish yo'li bilan qishloq xo'jaligi terminologiyasini boyitish – zamon talabi. Bu jarayon tufayli ilm-fan yutuqlari va innovatsiyalarni o'zbek tilida keng targ'ib qilish imkoniyati ortadi. Natijada sohaga oid bilim va texnologiyalar jamiyatning barcha qatlamlariga osonroq yetib boradi. Shunday qilib, til islohoti va agrar islohot o'zaro uyg'unlashib, mamlakatimizning oziq-ovqat xavfsizligi va iqtisodiy barqarorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Milliy til me'yorlariga asoslangan mustahkam terminologiya tizimi shakllanishi esa, o'z navbatida, qishloq xo'jaligida yanada samarali boshqaruv, ta'lim va innovatsion rivojlanish uchun mustahkam zamin yaratadi.

ADABIYOTLAR

[1] Qishloq xo'jaligiga oid atamalarning izohli lug'ati (Toshkent, 2023/2024). PDF: <https://gov.uz/agro/wp-content/uploads/2024/01/qishloq-xo-jaligi-izohli-lug-ati.pdf>. [O'zbekiston Qishloq Vazirligi](#)

[2] Komovskaya M.V. "Гендерная маркированность агрономической терминологии русского языка", *Вестник Брянского гос. университета*, 2017.

<https://cyberleninka.ru/article/n/gendernaya-markirovannost-agronomicheskoy-terminologii-russkogo-yazyka>. [КиберЛенинка](#)

[3] VM 40-son qaror (29.01.2020) – Vazirlar Mahkamasi huzurida Atamalar komissiyasini tashkil etish va Nizom. <https://lex.uz/uz/docs/4727631>. [LEX.UZ](#)

[4] PF–5850 (21.10.2019) – “O‘zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzi va mavqeyini tubdan oshirish...” Farmoni. <https://lex.uz/docs/4573185>. [LEX.UZ](#)

[5] Davlat tilini rivojlantirish departamenti – tashkil etilgani va vazifalari haqida.

https://www.norma.uz/oz/qonunchilikda_yangi/hukumatda_davlat_tilini_rivojlantirish_departamenti_tashkil_etildi. [Норма](#)

[6] Atamalar komissiyasi – 62-son bayon (30.07.2025) haqida xabar: “Parol emas o‘ron...” (40 atama muqobili tasdiqlandi). <https://qalampir.uz/uz/news/parol-emas-uron-40-ta-khorizhiy-atamaning-uzbekcha-muk-obili-tasdik-landi-122249>. [Qalampir.uz](#)

[7] 40 ta atamaning to‘liq ro‘yxati (rasmiy e‘lon sharhi) – Afisha.uz “Parol emas, o‘ron: 40 ta xorijiy atama...”: xandaq, chig‘ir, buramamix, qo‘lparma, to‘shama, yo‘ltanlamas, loyto‘skich va boshqalar. <https://www.afisha.uz/uz/znaniya/2025/07/31/qoshpardozi>. [Афиша Ташкента](#)

[8] “Organik va organik-mineral o‘g‘itlar xavfsizligi to‘g‘risida” texnik reglament (11.01.2025, 9-son) – markirovka/tamg‘alash talablari. <https://lex.uz/uz/docs/11728337>. [LEX.UZ](#)

[9] Kun.uz – Paxta-to‘qimachilik klasterlari amaliyoti, zanjir va muammolar (tahliliy maqola). <https://kun.uz/news/2023/04/15/mamuriy-iskanja-paxta-toqimachilik-sohasini-boshi-berk-kochaga-olib-kirdi>. [Kun.uz](#)